

THEATER DANS BEELDENE KUNST MUZIEK
BUITENKUNST.

ALGEMENE UITGANGSPUNTEN BELEID
(versie 2020)

Buitenkunst

1 De positie van Buitenkunst in de kunstwereld

Buitenkunst organiseert al sinds 1971 in de zomerperiode projecten op het gebied van theater, dans, beeldende kunst, literatuur en muziek. Op deze projecten begeleiden professionele kunstenaars, theatermakers, muzikanten, dansers enz. programma's voor deelnemers van alle leeftijdscategorieën. Daarnaast produceert Buitenkunst boeken met theaterteksten.

Buitenkunst heeft vele ontwikkelingen doorgemaakt en ook vele tijdsbeelden weerspiegeld. Door de opzet, waarbij de programmering steeds wordt bepaald door de (vaak recente) ontwikkelingen binnen de wereld van zowel de amateurkunst en kunsteducatie als de professionele kunsten, hebben we een tijdloos karakter altijd kunnen combineren met een bijdetijds programma.

Onze doelstelling is samen te vatten in: *het ontwikkelen van een kunstbewustzijn bij het Nederlands publiek, d.m.v. het ontplooiën van kunsteducatieve activiteiten op het grensvlak van de amateurkunst en de professionele kunsten.* We hebben een duidelijk landelijke functie: onze deelnemers en medewerkers komen evenwichtig gespreid uit het hele land. In de nieuwe cultuurnota-systematiek zien wij onszelf in de eerste plaats als een instituut voor ontwikkeling en vernieuwing.

2 Wat voor soort instelling/bedrijf is Buitenkunst?

- Zijn wij een **organisatie voor amateurkunst of voor kunsteducatie**? - Zijn wij een **Landelijk Centrum voor de Kunsten** - Zijn wij een **landelijke ondersteunende instelling**? - Hebben we een **werkplaats**-functie? - Zijn we dan tevens **productie-instituut**? - Doen wij aan **Community Arts**? - Zijn we een **kunstenaarsnetwerk** en/of een **uitzendbureau**? - Zijn we een **podium**? - Zijn we een **ondersteunende** of een **cultuurproducerende** instelling?

In alle omschrijvingen konden wij ons tot nu toe wel enigszins vinden, maar uiteindelijk concludeerden we: *Buitenkunst is in ieder geval op een aantal vlakken een buitenbeentje. Al hebben we zijdelings regelmatig te maken met de professionele kunsten en hebben wij ons ten doel gesteld een actuele kennis te houden van wat zich in de kunstwereld afspeelt; onze expertise ligt bij de kunsteducatie. Dat is en blijft onze hoofdactiviteit en daar ligt onze kracht. En al stellen wij er groot belang in; alle afgeleide taken en doelen die wij ons gesteld hebben blijven ten dienste staan van het hoofddoel: steeds weer nieuwe mensen in contact te brengen met steeds weer nieuwe uitingen van wat in Nederland onder kunst wordt verstaan.*

We geven **deelnemers** de gelegenheid dingen toe te passen die ze geleerd hebben op school, bij een cursusinstituut, centrum voor Kunstzinnige Vorming, muziekschool, enz.. We geven jong talent en gevorderd talent de gelegenheid in een professionele setting met professionals samen te werken en zich op te trekken naar een hoger niveau. (zie paragraaf 1.4: Buitenkunst voor deelnemers.)

Buitenkunst als **ontwikkelingsinstituut binnen de programmering**. Als organisatie ontwikkelen wij jaarlijks een omvangrijk workshop-programma waarvan we vele onderdelen vaak jaren later terugvinden in de programmering elders in het land. Een deel van ons programma is in de winter aangejaagd, ontwikkeld en voorbereid (Buitenkunst Randmeer). Een belangrijk deel wordt ook op onze zomerprojecten ter plekke ontwikkeld door de medewerkers: vooral in samenspraak met collega's en vaak ook in wisselwerking met de deelnemers.

Kunstbeschouwing, vragen over smaak en esthetiek: de filosofie is nu binnen Buitenkunst vaak een belangrijk aanknopingspunt om verschillende activiteiten binnen Buitenkunst te bediscussiëren.

3 Buitenkunst voor deelnemers

De kracht van Buitenkunst ligt o.a. in het creëren van een situatie, waarin deelnemers met de vaardigheden die men op dat moment heeft iets tot stand kan brengen, in een omgeving waar workshops in alle kunstdisciplines gelijktijdig plaatsvinden. Belangrijke elementen zijn dan ook *interactie*: tussen de deelnemers met hun verschillende achtergronden onderling en met de professionele kunstenaars en docenten die de workshops begeleiden; *uitwisseling*: tussen de verschillende workshops binnen één discipline, maar ook tussen de verschillende disciplines; *verbreding*: multidisciplinaire en interculturele projecten en kennismaking met nieuwe kunstvormen. Ook streven wij een wisselwerking met de professionele kunsten na. Op de Buitenkunstprojecten confronteren we de deelnemers met professionele kunstuitingen (concerten, voorstellingen). Via presentaties, voorstellingen, lezingen en discussies komen de deelnemers bovendien in aanraking met allerlei andere kunstvormen dan waarvoor ze in eerste instantie interesse hadden.

We bieden kleuters en kinderen een eerste contact met de kunsten en een natuurlijke omgeving waarin met nieuwe vriendjes en vriendinnetjes met heel verschillende achtergronden de kunsten worden verkend.

We bieden jongeren een plek om hun talenten verder te ontwikkelen (b.v. in de theaterweken) en een plek om zich te onderscheiden en te presenteren. In onze programmering zijn we er op gespitst de geijkte gedachten over de jongerencultuur tegen het licht te houden en niet al te makkelijk aan de slag te gaan met voor-de-hand-liggende *jongerenworkshops* (rap-breakdance-graffiti-scratch-beatbox en wat dies meer zij). Wanneer jongeren hun eigen cultuurgoed inbrengen in een groter kader komen de *hypes* uit de jongerencultuur vanzelf naar boven. Ook hier stellen wij inhoud boven vorm en techniek.

We bieden iedereen een plek om te experimenteren, om *in en uit te zoomen*. We gaan in op deelaspecten en plaatsen anderzijds resultaten in een groter - kunstzinnig of maatschappelijk - kader.

We bieden ouderen op Buitenkunst Randmeer workshops binnen hun interessesfeer in een leeftijdsmix met jongeren en andere volwassenen van alle leeftijden.

We bieden beginners een plek om zonder een gerichte keuze en zonder schroom aan een project deel te nemen en zo in contact te komen met kunstvormen waar men nog geen weet van had. (Buitenkunst Drenthe)

We bieden gevorderden een plek om zich te verdiepen en hun horizon te verbreden. Soms onder gevorderden, soms in een mix met deelnemers van verschillende niveaus waarin men zich aan elkaar kan *optrekken*, kan *spiegelen*.

We bieden talent een plek om zich te ontwikkelen en zich te spiegelen aan professionals.

4 Buitenkunst voor medewerkers

Buitenkunst biedt medewerkers:

-een plek voor persoonlijke ontwikkeling van kunstvakdocenten

Sinds begin jaren 70 is Buitenkunst een plek waar docenten, niet belemmerd door voorschriften en regels (maar wel uitgedaagd door de organisatie en getoetst door collega's en deelnemers), hun eigen kwaliteiten als basis kunnen leren gebruiken voor eigen nieuwe lesmethoden.

-een veilige setting voor uitvoerend kunstenaars

Daarnaast is Buitenkunst bij uitstek een plek waar uitvoerend kunstenaars in een veilige setting hun eerste stappen kunnen zetten in het werken met amateurs. Dit is met name in de jaren 80 en 90 van groot belang geweest toen de overheid van alle instellingen ook eiste een rol te spelen in de kunsteducatie en door het wegvallen van allerlei regelingen moesten vele schilders, dansers, theatermakers enz. zo langzamerhand *bij gaan verdienen* met lesgeven. Maar nog steeds geven vele professionele kunstenaars aan dat ze het werk bij Buitenkunst als een belangrijke fase zien in hun ontwikkeling in het werken met amateurs.

-gelegenheid tot ontmoeting en uitwisseling

Buitenkunst is een plek waar medewerkers collega's ontmoeten uit hun eigen discipline, maar vooral ook van andere disciplines. Buitenkunst is door de jaren heen mede 'schuldig' aan het ontstaan van menig theatergroep, multimedia-project enzovoorts. Theatermakers ontmoeten b.v., geïnspireerd door wat ze van collega's hebben gezien, hun nieuwe regisseur, decorontwerper voor hun volgende project.

-ruimte voor verdieping en ontwikkeling

Aan de vergadertafel/eettafel stimuleren we een permanente discussie over de waarde van kunsteducatie, het lesgeven, het vak. Het leerproces op Buitenkunst vindt *impliciet* plaats in de praktijk, binnen het werk. Er is geen methode. Maar we besteden veel aandacht aan de *juiste setting*. Een setting waarin een vruchtbaar klimaat heerst en waar de medewerkers uitgedaagd worden nieuwe wegen te zoeken.

-een blik op het geheel

Buitenkunst is de optelsom van wat de medewerkers op een bepaald moment aanbieden. De organisatie stelt zich ten doel dat het resultaat meer wordt dan de som der delen. Binnen deze visie maken wij medewerkers verantwoordelijk voor hun eigen programma maar ook voor het project Buitenkunst op dat moment als geheel. Daarmee worden ze gedwongen ook commentaar te geven op programma's van anderen, de organisatie, de accommodatie enz.

-een meerwaarde voor de uitvoerend kunstenaar

Buitenkunst is voor veel uitvoerend kunstenaars in de zomer een goede plek waar hij/zij kan reflecteren op zijn/haar eigen werk. Buitenkunst is soms ook een *'uitprobeerplek'* voor kunstenaars die

hun ideeën alvast willen toetsen aan amateurs. De setting van Buitenkunst vraagt van medewerkers dat ze op een andere manier gaan werken, wat vernieuwing en inspiratie geeft en hun werk als kunstenaar een nieuwe richting kan geven. Vaak worden bij Buitenkunst ideeën geboren waar de medewerker na de zomer in het werkveld uitgebreid mee aan de slag gaat. In de weekends hebben we ook een podium waar het werk van de professional in uitvoering een aanleiding kan zijn tot het geven van een workshop. Theater en dansgroepen laten bij Buitenkunst vaak try-outs zien.

5 Ondernemerschap

Buitenkunst heeft, van het begin af aan het begrip ondernemerschap al hoog in het vaandel gehad. We zijn er altijd van uit gegaan dat de afnemer (de deelnemer) een reëel bedrag moet betalen voor dat wat hij afneemt (de workshop, de activiteit). Van 1971 tot 2012 werd Buitenkunst structureel gesubsidieerd door de overheid en was Buitenkunst ook opgenomen in de basisinfrastructuur. Na de bezuinigingen die rond 2008 o.l.v. Halbe Zijlstra werden ingezet zijn wij vanaf 2012 volledig onafhankelijk van overheidssubsidies.

6 Buitenkunst door de jaren heen

De jaren 60: *Vietnam, Parijs, maanlanding, democratisering, Beatles, Stones, Jimmy Hendrix, Fluxus, Kralingen, Paradiso, Melkweg, flowerpower, Actie Tomaat, happenings, maagdenhuis, provo, woord & gebaar.* Hier liggen onze roots en de eerste generatie medewerkers ontwikkelen onafhankelijk van elkaar ideeën die later de basis vormen voor de organisatie die nu Buitenkunst heet.

De jaren 70: *energiecrisis, zweefcultuur, het ik-tijdperk, democratisering, Den Uyl, dekolonisatie Suriname, Abba, Bowie, Disco, Punk, de Appel, CRM.*

Onder de motto's 'kunst voor het volk' en 'kunst is voor iedereen' gaan we op ons eerste project in Drenthe aan de slag met, zoals we dat toen noemden, *creatieve spelvormen, expressie en beeldende vorming.* Hoewel we belangrijke drijfveren hebben en ons duidelijk afzetten tegen de gevestigde orde in de kunsten, hebben we nog geen helder omschreven visie op hoe het dan wel moet. Ondanks dat herkent het ministerie van CRM al duidelijk dat deze setting iets kan opleveren en in 1971 is onze eerste structurele subsidie een feit.

De jaren 80: *Glasnost, val van de muur, AIDS, de PC, de CD, de eerste yup, multiculturele samenleving, Doe Maar, Prince, Madonna, Lubbers, Thatcher, Reagan, Gorbatsjov, de Trust, eerste Kunstenplanperiode, WVC.* Speerpunten van het overheidsbeleid: Inhoudelijke vernieuwing en kwaliteitsverbetering. In de jaren 80 is Buitenkunst inmiddels zelf bij de gevestigde orde (binnen de kunsten) gaan horen en in die tijd krijgen de amateurkunst en de kunsteducatie een serieuzer aanzien binnen de kunstwereld en wordt het niet langer meer als onderdeel van welzijn gezien. Voor onze organisatie een tijd van bezinning en in 1986 veranderen wij onze *jaren-70-naam* 'Kreatieve Rekreatie' in 'Buitenkunst', en formuleren wij voor het eerst heel duidelijk onze doelstellingen en professionaliseren wij de organisatie.

De jaren 90: *Dance en Grunge, Golfoorlog, Joegoslavië, mobieltjes, internet, Clinton, Saddam, Mandela, Kok, Paardenkathedraal, OC&W;* In de jaren 90 gaat de kunstwereld Buitenkunst serieus nemen en we doen belangrijke inspanningen om een hechtere link te leggen tussen de professionele kunst en de amateurkunst. De speerpunten van het overheidsbeleid liggen o.a. bij de multiculturele samenleving, cultuureducatie, bereiken van nieuwe doelgroepen, later bij het ondernemerschap van de kunstenaar en de instellingen, wat zich tot nu doorzet.

Na 2000: *Twin Towers, terrorisme, Balkenende, Fortuyn, van Gogh, Baudet, Wilders, Bløf, R&B, Anouk, Amy Winehouse, laptopmuziek, digitale fotografie, Idols, economisering van de kunsten; Facebook, Instagram, Twitter, Trump...*

Nieuw bij Buitenkunst o.a.: Projecten voor vergevorderden (XLJAZZ, Once Upon a Time Orchestra), videoprojecten met kinderen en jongeren (Binnenste Buiten), de Nieuwen (i.s.m. de HKU), TheaterTalentLab, TTL-jong, BKbeeldLAB.

7 Projecten en Activiteiten

Buitenkunst Drenthe

Buitenkunst Drenthe is ons oudste project met weekprogramma's waar we de deelnemers een eerste kennismaking met de kunsten bieden en waar we kunnen experimenteren met interculturele programma's en multidisciplinaire producties. We hanteren hier een lage drempel, maar we houden

permanent in de gaten dat wat zich achter die drempel bevindt inhoudelijk van hoog niveau blijft. Het is vooral de plek waar we onze medewerkers uitdagen te experimenteren en risico's te nemen, waardoor er natuurlijk ook veel fout kan gaan. Deze kwetsbare opstelling blijkt in de praktijk een goede opening in de discussie over kunst met de deelnemers.

Buitenkunst Randmeer

Hier bieden we week- en weekendprogramma's voor de praktiserend amateur. Op dit project hebben we inmiddels een goede naam opgebouwd bij meer gevorderde amateurs en semi-professionals, die naar de gespecialiseerde weken en werkplaatsen toekomen.

Theaterweken

Op een derde terrein (de Banken) organiseren we een speciaal project voor jongeren van 12 tot en met 16 jaar: Theaterweken in de vorm van een werkplaats.

Jong talent

Sinds 1997 organiseren we Theaterproducties met jong talent. Het mes snijdt hier aan twee kanten: professionele jonge makers (en schrijvers) krijgen de gelegenheid om een eerste eigen productie op te zetten en uit te voeren, jonge spelers en dansers (talent) krijgen hier een mogelijkheid om in een professionele setting in een productie te spelen en hun talenten te toetsen.

Orkestprojecten

XLJAZZ en later het Once Upon a Time Orkest zijn de namen van onze projectorkesten (extended big-band plus houtblazers en strijkers) waarin vergevorderde amateurs en semi-profs samenspelen met topsolisten. Professionele componisten en arrangeurs krijgen hier de kans om met een groot orkest te werken. In dit orkest zitten (na auditie), naast de ervaren (oudere) amateur, ook veel jonge mensen van 16-20 jaar die XLJAZZ vaak als eerste opstap gebruiken (hebben gebruikt) naar het conservatorium of de beroepspraktijk.

In 2018 vond het laatste project plaats en we hopen komende jaren hier weer geld voor te kunnen vrijmaken.

Theaterboeken

Om een leemte op te vullen gaf Buitenkunst ooit de opdracht aan Esther Gerritsen om een boekje te schrijven met korte, speelbare theaterscènes. *Is dat een kapstok?* (1997) werd een succes en beleefde inmiddels zijn vierde druk. Na dit eerste boek volgden integrale toneelstukken van verschillende dramaschrijvers, scèneboekjes van diverse auteurs, de bundels *Monologen over de Liefde* (onlangs in tweede druk gegaan), *Monologen van Afscheid* en de serie *De Nieuwen*, waarin Buitenkunst werk uitgeeft van afstuderende schrijvers aan de opleiding *Writing for performance* van de HKU. De samenwerking met de HKU (sinds 2004) is vruchtbaar en de opleiding beschouwt de opdracht, die Buitenkunst elk jaar geeft aan de afstuderenden van de afdeling dramaschrijven, als een belangrijke aanvulling op het programma van hun laatste jaar. De theaterboeken van Buitenkunst blijken het beoogde doel waar te maken: ze worden veelvuldig gebruikt door regisseurs, spelers, theatermakers, docenten en mensen die auditie gaan doen. Nederlandse (debuterende, maar ook de al meer 'gevestigde') dramaschrijvers krijgen de gelegenheid te publiceren. Voor lezers/gebruikers zijn het toegankelijke boeken met een grote diversiteit (inmiddels zijn er al ruim 50 titels verschenen). De korte scènes zijn goed geschreven, leuk om te lezen en lenen zich erg goed voor workshop- en lessituaties.

En verder

We hebben een horecabedrijf (*de Keuken van Buitenkunst*) en we beheren sinds 2001 een eigen terrein (*terrein De Wilgen*, ruim 6,5 hectare in de Flevopolder) met theaters, studio's, ateliers etc. (alles mobiel). Verder fungeren we officieus als *informatiekanaal* voor grote en kleine organisaties die onze expertise en ons grote bestand van medewerkers op alle gebied graag gebruiken bij het zoeken naar een nieuwe dirigent, een docent voor een (kunstvak-)opleiding, een decorontwerper bij een voorstelling, een workshopleider voor een middag in een bedrijf, een danser in een productie, enz..

8 Bereik

Deelnemers:

Jaarlijks ontvangt Buitenkunst op haar week- en weekendprojecten gemiddeld circa **8000 deelnemers**. Meer gespecificeerd: op de weekprojecten volgen de deelnemers elk gemiddeld 12 workshop-dagdelen van elk 2,25 uur. Voor de weekendprojecten geldt een totaal van 5 dagdelen per deelnemer. In totaal verzorgen wij **80.000 dagdelen** (=180.000 workshop-uren)

Daarnaast zijn er op de projecten nog in totaal gemiddeld 500 presentaties te zien met in totaal circa **50.000 toeschouwers**.

En dan zijn er nog de voorstellingen en concerten met in totaal circa **10.500 bezoeken**

In de verschillende seizoenverslagen geven we uitgebreidere informatie over de deelnemers, de spreiding, leeftijden enz..

Medewerkers:

Buitenkunst heeft een actief medewerkersbestand van **circa 500** theatermakers, acteurs, regisseurs, dansers, choreografen, beeldend kunstenaars, muzikanten, componisten, schrijvers, kunstvakdocenten en ondersteunend personeel. Van deze 500 werken er jaarlijks **circa 300** mee aan de verschillende projecten en producties van Buitenkunst.

9 Nieuwe en oude media

Ondanks het feit dat de activiteiten van Buitenkunst zich vaak en veel *buiten* afspelen en er heel veel kunst wordt gemaakt zonder stekkers, hebben de nieuwe media langzamerhand ook een duidelijke plek ingenomen. De digitale revolutie heeft het mogelijk gemaakt om snel en eenvoudig te kunnen werken met fotografie en video: Fotografie gaat dan helemaal niet meer om de techniek van het afdrukken, verstand van chemicaliën, etc.. Je kan nu, nog beter dan voorheen, in de week waarin je met amateurs en fotografie aan de slag gaat, het over de inhoud hebben. De opmars van de digitale video maakt het bijvoorbeeld mogelijk in een weekend een filmpje te maken en direct via Youtube te verspreiden. En ook bij Buitenkunst wordt er natuurlijk muziek gemaakt met laptops. De nieuwe media zijn bij ons echter altijd een middel en geen doel. Buitenkunst is bij uitstek de plek waar nieuwe media en traditionele middelen naast elkaar staan en samengaan.

Hiernaast is er natuurlijk een enorme verschuiving in de publiciteitsmiddelen via internet.

10 Groter-mooyer-meer-beter

Ook in de kunsten zijn de kijkcijfers, de bezoekersaantallen, de verkoopcijfers, de media-aandacht, de winstprognoses en de groei steeds bepalender voor het succes dat de organisatie, de kunstenaar wordt toegedicht. Het moet elk jaar weer groter en meer. Alles wordt afgerekend langs de economische meetlat. Wij hebben altijd al de vraag gesteld of wij daarin mee moeten gaan. Vaak hebben wij zaken waar we succes mee hadden, afgestoten om plaats te maken voor nieuwe ontwikkelingen. Om experimenten een kans te geven en daarmee zakelijke risico's te nemen. Het streven naar grotere deelnemersaantallen kan soms juist inhoudelijk noodzakelijke nieuwe ontwikkelingen in de weg staan. Daar kiezen we dus niet altijd voor. Voor ons zijn de inhoudelijke doelen die we ons stellen vaak belangrijker en zien we de financiën als middel om dit mogelijk te maken. We accepteren dan ook soms een lichte daling van bezoekersaantallen, zoals we eerdere jaren ook een duidelijke stijging hebben waargenomen. Zolang wij in de gaten houden dat het allemaal financieel haalbaar blijft, zitten wij ons inziens (zakelijk en inhoudelijk) op een juist spoor. Het onmeetbare vertaalt zich wél in het feit dat nog steeds alle generaties medewerkers graag en met grote inzet voor relatief weinig geld bij ons aan de slag willen gaan. Wij behandelen hun ideeën met respect en geven ze de ruimte om zich blijvend te ontwikkelen.

Aan de andere kant zijn wij ons ook al vanaf het begin bewust van het feit dat de kunst niet allemaal maar gratis en voor niets hoeft te worden aangeboden en dat de afnemer ook een reële bijdrage dient te betalen voor de prestaties die de kunstenaar levert. Wij hebben er dan ook altijd voor gezorgd dat we onze inkomsten zelf verwerven. We zijn er trots op dat we daar al zo lang in slagen en merken dat we nog steeds een van de weinige organisaties zijn die zo'n belangrijk deel van haar inkomsten uit deelnemersgelden verwerft.

11 Toekomstperspectief

Wij zijn een organisatie die zich gedraagt als opdrachtgever, bemiddelaar, producent, producer...

We brengen deelnemers en medewerkers bij elkaar. We *geven gelegenheid...*, maar zijn ook een wegberijder en bieden een setting waarbinnen de medewerkers optimaal kunnen functioneren.

De *setting* waarin zich dit alles afspeelt is hierbij een van de belangrijkste factoren. Wij dagen onze medewerkers uit iets nieuws te ontwikkelen, de grenzen op te zoeken. Tegelijkertijd nodigen we de

deelnemers uit zich *open-minded* op te stellen. Maar dit kan natuurlijk alleen wanneer er een professionele setting omheen zit die ervoor zorgt dat alle randvoorwaarden geregeld zijn: een goed-geoliede zakelijke en organisatorische machine; een vangnet bij obstakels en problemen; een flexibele technische ondersteuning die erop ingericht is de meest onmogelijke wensen mogelijk te maken; een ruime keuze in unieke en inspirerende presentatielocaties binnen (tenten) en buiten die allemaal anders zijn dan de vier muren waarbinnen iedereen meestal moet werken en een directe beschikbaarheid van veel materiaal en apparatuur.

We koesteren onze verworvenheden uit het verleden en zien met deze *ruggengraat* nog een rijke toekomst voor ons, waarin wij geheel onafhankelijk een bijdrage kunnen leveren aan het kunstleven en het culturele klimaat van ons kleine kikkerlandje in een mondiale samenleving en schijnbaar grenzeloze wereld.

Arthur Schmidt
(laatste versie 2020)